

Polský pohled na operační studie

*Tento příspěvek byl převzat z polského vojenského teoretického časopisu *Mysł Wojskowa*. Autory článku s původním názvem *Operační studie včera a dnes* jsou brig. gen. Władysław Sączonek, plk. dr. Marian Bednarz a pplk. Piotr Biskup.*

* * *

Jednou ze součástí strategie obrany země je příprava teritoria pro vedení bojové činnosti. Zabezpečení této oblasti zvyšuje obranný potenciál a bojové možnosti ozbrojených sil. Současná koncepce strategické obrany Polska klade mj. velký důraz na využití obranných schopností území státu, především jeho infrastruktury a vojenských geografických vlastností terénu.

Získávání, ukládání a přeměna údajů (informací) o sociální a ekonomické infrastruktuře země i o prognózování jejího využití při operačním plánování rezortu obrany slouží jako podklad pro zámysl realizovaný v rámci operačních studií. Z tohoto pohledu mají operační studie důležitou roli ve struktuře všeobecného systému obrany Polské republiky (obr. 1).

Příprava obrany státu, včetně ozbrojených sil, pro vedení operace (zahájení bojové činnosti) v konkrétních geografických, společenskopolitických a ekonomických podmínkách vyžaduje jejich předchozí poznání a též zohlednění při vypracování operačních plánů pro obranu i provádění budoucích operací (bojové činnosti). V oblasti průzkumu je třeba zvláště důkladně analyzovat geografické a fyzikální podmínky, které zásadním způsobem ovlivňují vedení boje, zvláště vedení palby, velení vojskům a řízení bojových prostředků, součinnost, ženijní zabezpečení, zabezpečení průchodnosti terénem, provádění rekognoskace, maskování, manévry i zabezpečení bojové činnosti operace.

Historické zkušenosti

Z historických zkušeností vyplývá, že důsledná příprava celého území daného státu pro obranu odstrašila potenciální agresory a umožnila v případě agrese zhatit vojenské plány značně silnějšího útočníka.

Abychom za pomoci jednoduchých prostředků získali velký bojový účinek, je nutno znát příslušné informace o daném směru, terénu nebo území, které nás zajímá, a také je náležitě využít při plánování i provádění operace (boje).

Potřeba vojenských geografických informací se vyskytuje již odpradávná. Je spojena s existencí samotného vojenského ohrožení a ozbrojeného boje a je s ním nerozlučně spojena. Již ve starověku byly vojenské geografické informace postaveny na úroveň obecných znalostí o protivníkově.

Podle starověkých strategií byly za nezbytné znalosti o protivníkově považovány informace o:

- ◆ poloze a přístupnosti politických a hospodářských středisek země;
- ◆ vlivu geografických a klimatických podmínek na provádění bojové činnosti;
- ◆ možnostech dlouhého logistického zabezpečení na prostoru plánované bojové činnosti;
- ◆ společenských poměrech, zvláště loajalitu obyvatel k vládě;

◆ zdrojích bohatství jako plánované vojenské kořisti;

Získané informace byly využity pro kalkulace, jejichž cílem bylo stanovit možnosti a rentabilitu vojenské výpravy.

S postupem času a se zdokonalováním bojových prostředků a taktiky boje se zvětšoval i rozsah naléhavých informací. Dnes závisí vojenská síla země nejen na kvalitě jeho ozbrojených sil, ale také na životně důležitých strukturách státu, ve kterých se koncentrují vojenské geografické informace.

Současné studie

Současné operační studie se provádějí s cílem zabezpečení operační přípravy teritoria země v rámci přípravy obrany státu. Jejich výsledky se využívají při vypracovávání operačních plánů, rozvinování ozbrojených sil i během vlastního provádění operace (vedení bojové činnosti).

Tato studia zpravidla obsahují následující tematiku:

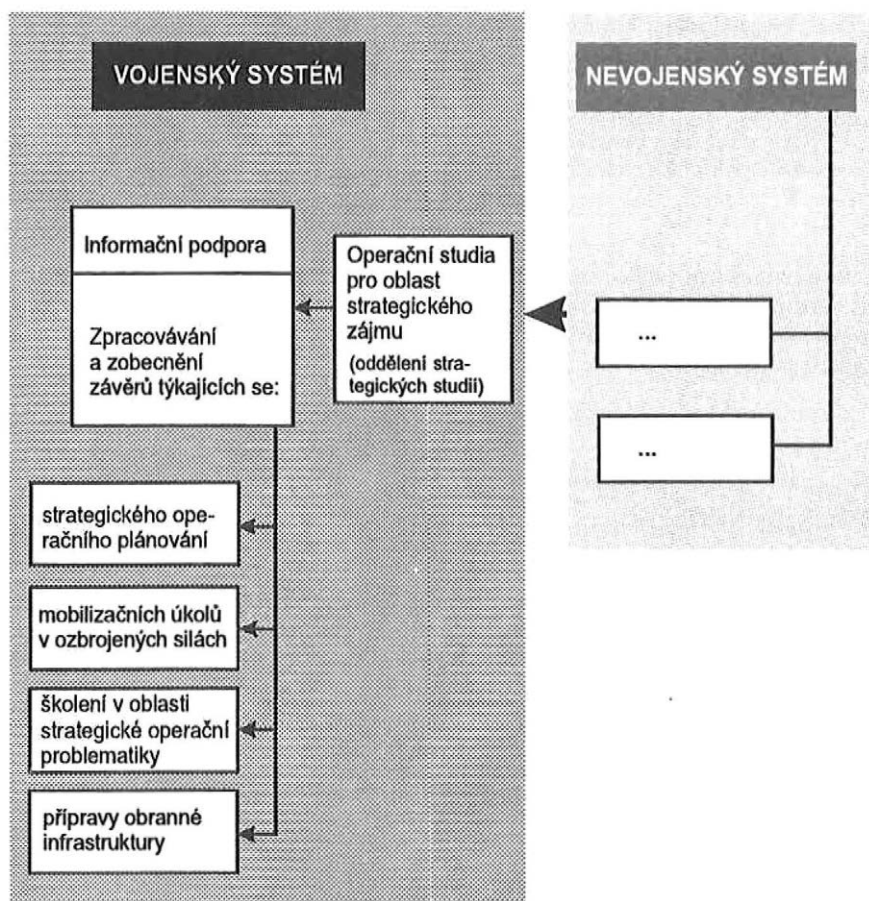
- společenskopolitické podmínky;
- geografické a fyzikální podmínky;
- ekonomické podmínky;
- operační přípravu země.

Politicko-ekonomické přeměny, které se uskutečnily v naší zemi, strukturální změny v našich ozbrojených silách a také s tím spojené vymezení kompetencí vynutily **posun v dosud platných názorech na operační studie**. Nová obranná doktrína zásadně změnila dřívější směry a prostory zájmu těsně svázané s tehdy platnou ofenzivní koaliční doktrínou. Značná část léta ukládaných materiálů pozbyla platnosti a zároveň vyvstala nutnost získat nové údaje, které se týkají především takových teritorií a směrů, jež byly doposud opomíjeny a v současnosti sehrávají důležitou nebo dokonce hlavní roli. Nastala také potřeba zavedení nových pojmů a pravidel vzhledem k politické situaci v Evropě a nové doktríně.

Přestavba starého systému studií (obr. 2) spočívala především na:

- ▲ zjištění skutečného stavu dokumentace a informačních zásob;
- ▲ hodnocení prospěšnosti a správnosti příslušné literatury, předpisů, materiálů a uložených dat včetně způsobů provádění studií;
- ▲ určení naléhavých potřeb a s nimi spojených nezbytných změn vzhledem k požadavkům vyplývajících z platné obranné doktríny;
- ▲ vypracování nových normativních dokumentů pro vykonavatele v duchu nové doktríny a z ní vyplývajících úkolů;
- ▲ zpracování **nových plánů operačních studií** ve shodě s naléhavými požadavky a potřebami včetně iniciace výzkumného procesu a ukládání dat.

Operační plány, které jsou vypracovávány v rámci systému obrany státu, musí být založeny na příslušné datové základně, získané na základě operačních studií, zpracovaných Ozbrojenými silami Polské republiky (*Síly Zbrojne RP*) ve spolupráci s institucemi státní administrativy. Prospěšnost těchto studií musí být dána jejich neměnností a komplexností. Splnění výše uvedených podmínek umožňuje vypracovat úplné objektivní hodnocení všeobecného vojenského (obránného) potenciálu. Vzhledem na danou sféru zájmu mohou

Obr. 1: Místo a úloha operačních studií v systému obrany země

být tato studia prováděna na různých organizačních stupních nejen pro vymezený prostor, ale i pro oblast nebo směr.

Pro potřebu operačních studií bylo provedeno **nové rozdělení teritoria státu** beroucí do úvahy změny plynoucí z obranné doktríny, oblasti zájmu a z výsledků práce institucí zabývajících se operačními studii.¹⁾

Základem předpokladů a pravidel v této oblasti byla geostrategická situace Polska.²⁾

Nové rozdělení teritoria země bylo provedeno s přihlédnutím k následujícím činitelům, jako jsou:

- * geostrategická poloha Polska v Evropě;
- * předpokládané směry ohrožení;
- * vojenské geografické podmínky terénu;
- * vojenské zkušenosti státu.

Provedené výzkumy ukázaly, že hypotetické směry vojenského ohrožení se staly rozhodujícím činitelem rozdělení země na strategické prostory. Kromě toho je takové rozdělení podmíněno:

- polským státním zájmem;
- možností napadení předpokládaným protivníkem;
- vlastnostmi terénu a jeho pokrytím;
- polohou prostorů a objektů státní důležitosti;
- kapacitou (operačním rozsahem) daných prostorů v oblasti rozvinování a možnostmi manévru sil a prostředků;
- možnostmi vytyčování linie, která rozděluje příslušné prostory.

Operační studie prošly v posledních letech hlubokou přeměnou. V budoucnu se stane jejím hlavním proudem specifická organizačně-vědecká činnost, založená na sběru, ukládání, zpracovávání, přetváření a distribuci údajů o prostorech podléhajících výzkumu, s cílem zdokonalit systém obrany státu. Informace a údaje se budou týkat především společenskopolitických, demografických, geograficko-fyzikálních a ekonomických podmínek operační přípravy oblasti strategického zájmu.³⁾

Z pohledu obranyschopnosti země musí efektivnost těchto studií vyústit ve zpracování podkladů pro plánování operačního použití Ozbrojených sil Polské republiky a školení odborníků. To se zvláště musí týkat možností rozvinování a použití našich ozbrojených sil i vedení bojové činnosti v prostorech odpovědnosti. Efektivnost studií se také bude projevovat v oblasti zdokonalování obranné infrastruktury a prostorového zabezpečení země.

Řízení operačních studií a prognózování vývoje pro oblast strategického zájmu bude spadat v rámec Generálního štábu polské armády (*Sztab Generalny WP*).

V budoucnu budou mít vliv na cíle a zaměření operačních studií především obranné potřeby státu i příští pohledy na strategii, operační umění a taktiku.

Vezmeme-li do úvahy náplň a zaměření **vědeckých úkolů**, je nutno si všimnout toho, že v porovnání s dobou, ve které platila koaliční doktrína, je jejich zaměření a náplň, pokud se jedná o teritorium mimo území Polské republiky, výrazně redukováno. **Vědecké úkoly se v budoucnosti budou týkat pouze těch území, jež mohou mít vliv na bezpečnost Polska, případně v omezeném rozsahu takových území, na kterých se bude očekávat použití vyčleněných operačních sil v rámci mírových misí OSN.**

Vědecké úkoly budou zpracovávat příslušné rezorty Ozbrojených sil Polské republiky v rámci svých kompetencí a ve shodě s potřebami studií (na základě rozkazů a nařízení i hlavních plánů operačních studií a prognózy vývoje pro oblast strategického zájmu). Jejich koordinací se bude zabývat Odbor velení Generálního štábu polské armády (*Zarząd Dowodzenia SG WP*).

Získáváním informací a údajů se budou zabývat štáby, příslušné rezorty a funkcionáři ve vojenských institucích, a to i za spolupráce s civilními rezorty.

Je třeba přijmout zásadu, že každá instituce shromažďuje informace především pro vlastní potřebu a pro vlastní cíle, a v tomto kontextu jsou realizovány i operační studie.

U vrcholného orgánu ozbrojených sil (Generálního štábu polské armády) se vyskytuje nejnaléhavěji potřeba informací, které je nutno získat cestou operačních studií. Na druhé straně ale vrcholný orgán nemá vlastní síly pro jejich realizaci, proto musí využívat výstupů získaných

Obr. 2: Hlavní úkoly pro proces přepracování operačních studií

podřízenými stupni. Z toho důvodu jsou také některé části *Hlavního plánu operačních studií a prognóz (Centralnego planu studiów operacyjnych i prognozowania)* právě témata plánovaná vrcholným orgánem. Jejich realizaci se budou zabývat příslušné instituce na různých organizačních stupních. Informace získané těmito institucemi pak budou zdrojem pro práce s pečlivě zváženým obsahem a formou (tabulky, schémata, ukazatele, závěry atd.).

Vhodně zpracované dokumenty budou ukládány na jednotlivých stupních velení (v institucích) v podobě seznamů literatury nebo počítačových informačních dat. Jejich hlavní předností musí být vysoký stupeň užitečnosti. Aby splnily všechny potřeby odběratelů, musí mít moderní systém oběhu (výměny) informací. To je obecná podmínka správného fungování moderního státu a jeho ozbrojených sil v době ohrožení a za válečného stavu.

Soustředování zpracovaných informací v souborech dat bude realizováno na podobných zásadách jako jejich sběr. To znamená, že každá instituce soustřeďuje údaje nezbytné pro realizaci úkolů před ní postavených s cílem jejich konečného zpracování.

Vrcholný orgán bude využívat dat uložených v souborech všech institucí v souladu s potřebami operačních plánů i výcviku vojsk a rovněž bude zobecňovat výstupy získané a zpracované na nižších stupních.

Stávající systém sběru a zpracování informací na základě dosud používané příručky je již velmi zastaralý. Proto je nutno co nejrychleji vytvořit vhodný - modelový - systém shromažďování,

ukládání, verifikace, aktualizace a postoupení údajů příslušným odběratelům. Není totiž snadné zabezpečit potřebu určit hranici použití informatiky a zpracovat strukturální rozdělení soustředěných údajů tak, aby byly přijaty informačními systémy.

Výzkumy v oblasti operačních studií a zkvalitňování celého procesu probíhá a bude probíhat nepřetržitě.

Také pokračují práce o variantách ukládání a třídění celé oblasti informací i o systémech jejich sběru, zpracovávání, aktualizace a zpřístupnění.

Další výzkumy budou zaměřeny na vypracování nových metod a způsobů grafické, analytické a textové podoby výstupů operačních studií.

Budou se rovněž provádět výzkumy ohledně projektů zaměřených na výstupní dokumenty a na jejich příslušná technická řešení. Výzkumy se také budou týkat dalšího zdokonalování nepřímých vazeb mezi zpracovateli a odběrateli výstupů. Je důležité zabezpečit rychlost získání výstupů, zjednodušit proceduru a snížit náklady celého procesu. To má zabezpečit již do praxe Ozbrojených sil Polské republiky zavedený počítačový systém evidence a charakteristiky údajů o objektech v rámci operační přípravy teritoria státu. V budoucnu se tento systém bude modifikovat a propojí se s digitální mapou, kterou vypracoval Generální štáb polské armády.

Článek je první prezentací některých problémů operačních studií pro oblast strategického zájmu po zveřejnění *Instrukce pro organizaci a provádění operačních studií týkající se oblasti strategického zájmu v Ozbrojených silách Polské republiky (Instrukcja organizacji i prowadzenia studiów operacyjnych Teatru Zainteresowania Strategicznego /TZS/ w SZ RP)*, jejíž vydání se stalo závazným pro transformaci společenskopolitického systému v Polsku i pro strukturální změny v polských ozbrojených silách. Tento proces si vynutil rozsáhlé organizační a kompetenční změny také v provádění operačních studií. Objevily se nové cíle, úkoly i problémy. A dosažení předpokládaných cílů bude umožněno právě řešením problémů prostřednictvím plánovaných vědeckých úkolů. Jejich výsledky budou mít podstatný význam pro zkvalitnění systému obrany země.

Poznámky:

- 1) Pro proces změn v oblasti operačních studií mělo velký přínos zpracování a vydání *Instrukcji organizacji i prowadzenia studiów operacyjnych Teatru Zainteresowania Strategicznego (TZS) w Siłach Zbrojnych RP* (=Instrukce pro organizaci a provádění operačních studií týkající se oblasti strategického zájmu v Ozbrojených silách Polské republiky) č. 1449/95. Instrukce se zabývá hlavními problémy a procedurou plánování, sběru, ukládání, zpracovávání a též formulací závěrů vyplývajících z vědecké práce i příslušných podkladů.
- 2) Koncepce nového teritoriálního rozdělení Polské republiky je založena na výsledcích vědecké práce *Wojskowo-geograficzny podział obszaru kraju* (=Vojenské geografické rozdělení území státu), AON, Warszawa 1994.
- 3) Užívá se především těchto termínů: *Teatr Wojny* (=válčiště), *Teatr Działan Wojskowych* (=prostor bojové činnosti); v současnosti - *Teatr Zainteresowania Strategicznego /TZS/* (=oblast strategického zájmu), jež se definuje jako: *prostor souše a moře spolu se vzdušným prostorem, na kterém může vzniknout ohrožení bezpečnosti Polské republiky*.

-JAL-